

POSTANOWIENIE

28 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Wesołowski

na posiedzeniu niejawnym 28 października 2025 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku K.S.

z udziałem M.S.

o umieszczenie w szpitalu psychiatrycznym bez wymaganej zgody,

na skutek skargi kasacyjnej M.S.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Lublinie

z 4 czerwca 2024 r., III Ca 414/23,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Radzynie Podlaskim adwokatowi P.S. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych, powiększoną o podatek od towarów i usług we właściwej stawce, tytułem wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną uczestnikowi M.S. w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną uczestnika M.S. od postanowienia Sądu Okręgowego w Lublinie z 4 czerwca 2024 roku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek umożliwiających realizację publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Przesłanka ta nie została spełniona.

Uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jako przesłanki jej przyjęcia do rozpoznania wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego i przeprowadzania wywodu zmierzającego do jego wykazania. Oczywiście naruszenia ma miejsce wtedy, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. Uzasadnienie wniosku oparte na tej przesłance wymaga przedstawienia argumentacji prawnej zmierzającej do wykazania kwalifikowanego naruszenia powołanych w skardze przepisów prawa, możliwego do stwierdzenia bez badania sprawy, bez pogłębionej merytorycznej analizy zaskarżonego orzeczenia oraz podstaw kasacyjnych. Uzasadnienie

wniosku nie może sprowadzać się do powtórzenia uzasadnienia podstaw kasacyjnych, gdyż na tym etapie postępowania nie dochodzi do oceny ich zasadności (zob. postanowienie SN z 10 września 2025 r., I CSK 5/25).

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał, że w jego ocenie, „skarga jest oczywiście uzasadniona z uwagi na to, że w sprawie nie rozważono i nie ustalono istotnych okoliczności niezbędnych do wydania orzeczenia, a w szczególności zmierzających do ustalenia, na czym w okolicznościach niniejszej sprawy miałyby polegać znaczne pogorszenie stanu zdrowia uczestnika, czy ewentualne umieszczenie uczestnika w szpitalu psychiatrycznym bez jego zgody daje uzasadnione podstawy do przyjęcia, iż stan zdrowia uczestnika ulegnie poprawie, a także jakie konkretne zachowania uzasadniają prognozę, że nieprzyjęcie uczestnika do szpitala psychiatrycznego spowoduje znaczne pogorszenie stanu zdrowia psychicznego.”

Nie można w niniejszej sprawie uznać, że doszło do wskazywanych przez skarżącego naruszeń. Z ustaleń faktycznych poczynionych przez Sądy obu instancji wynikało bowiem, że u uczestnika stwierdzono osiowe objawy schizofrenii pod postacią braku aktywności, braku dbania o własną higienę, ubrania i posiłki. Wskazano, że uczestnik wstaje z łóżka po to, by zjeść i załatwić potrzeby fizjologiczne. M.S. nie ma poczucia choroby. Uczestnik jest negatywnie nastawiony do członków swojej rodziny. Podejrzewa, że działają na jego szkodę, chcą się go pozbyć z domu, nie chce spożywać posiłków przygotowanych przez domowników. Uczestnik dolał płynów dezynfekcyjnych do szamponów domowników, namoczył w płynie do mycia toalet szczoteczkę do zębów J.P. przez co doznała ona poparzenia jamy ustnej. W 2012 r. w czasie jazdy samochodem próbował z niego wysiąść.

Z ustaleń tych wynika też, że u uczestnika postępowania występują objawy wytwórcze, podejrzewa, że rodzina działa na jego niekorzyść, chce się go pozbyć z domu. Z przeprowadzonych w sprawie opinii biegłych lekarzy psychiatrów wynika, że niepodjęcie leczenia psychiatrycznego spowoduje znaczne pogorszenie stanu zdrowia uczestnika. Mogą nasilić się nieracjonalne i groźne zachowania takie jak dolewanie płynów do dezynfekcji do szamponów, rozszczelnienie butli z gazem czy wszczynanie awantur.

Podkreślenia wymaga, że Sąd drugiej instancji dążąc do kompleksowego wyjaśnienia wszystkich ważkich z punktu widzenia rozstrzygnięcia sprawy aspektów po raz kolejny dopuścił dowód z uzupełniającej opinii biegłego sądowego z zakresu psychiatrii E.P. z 19 czerwca 2023 roku, która ponownie podtrzymała złożoną wcześniej opinię pisemną. Biegła w złożonych opiniach szczegółowo wskazywała, jakie zachowania uczestnika postępowania wskazują zarówno na chorobę psychiczną, jak i konieczność natychmiastowego podjęcia leczenia. Z opinii wynikało, że zebrane dane nie pozostawiają wątpliwości, iż opiniowany jest osobą chorą psychicznie ma schizofrenię paranoidalną, jest całkowicie bezkrytyczny wobec swojej choroby i wynikających stąd zaburzeń w jego funkcjonowaniu. Nie jest on zdolny do samodzielnego zaspokajania swoich potrzeb życiowych. Jest też drażliwy i napastliwy, nie leczony będzie w coraz gorszym stanie psychicznym, natomiast hospitalizacja daje szansę na poprawę jego zdrowia. Do tego biegła wykazała, że leczenie ambulatoryjne uczestnika nie przyniesie żadnych rezultatów, gdyż nie ma on wglądu w objawy choroby, nie widzi potrzeby zażywania leków.

Ponadto należy podkreślić, że Sąd Odwoławczy uwzględniając wniosek pełnomocnika uczestnika zawarty w apelacji, dopuścił opinię biegłego L.K. (k. 146-151), który podobnie jak poprzedni biegły, jednoznacznie stwierdził, że uczestnik jest chory psychicznie na schizofrenię prostą i potrzebuje leczenia przeciwpsychotycznego w szpitalu psychiatrycznym. W ocenie tego biegłego uczestnik nie jest zdolny do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, a leczenie w szpitalu przyniesie poprawę jego zdrowia. Biegły powyższe wnioski potwierdził następnie opinią uzupełniającą (k. 168-169).

Podstawą prawną zaskarżonego postanowienia był art. 29 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, stanowiący, że do szpitala psychiatrycznego może być przyjęta, bez zgody wymaganej w art. 22 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, osoba chora psychicznie, której dotychczasowe zachowanie wskazuje na to, że nieprzyjęcie do szpitala spowoduje znaczne pogorszenie stanu jej zdrowia psychicznego.

Przyjmuje się trafnie w piśmiennictwie, że przez pojęcie „znaczące pogorszenie stanu zdrowia psychicznego” - uwzględniając art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego - należy rozumieć doprowadzenie się przez osobę chorą psychicznie, na skutek niepodejmowania leczenia, do stanu uniemożliwiającego jej funkcjonowanie w rodzinie, w miejscu zamieszkania lub w pracy. Takie rozumienie tego pojęcia pozwala ograniczyć hospitalizację przymusową tylko do tych osób, dla których jest ona niezbędna (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 kwietnia 2010 r., V CSK 384/09). Na tle poczynionych przez Sądy ustaleń faktycznych taka sytuacja niewątpliwie zaistniała w stosunku do uczestnika M.S.

Uznać zatem należy, że wskazane we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej okoliczności nie zaistniały.

Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Wobec powyższego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

M.L.

[SOP]